Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭН

ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой Обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй ба ВКП(б)-гэй Улан-Удын Горкомой орган

№ 183 (4819) ВТОРНИК СЕНТЯБРИИН 18 1945 он

Сэн 20 мүнгэ

Илалтын жэлэй ургасые эрхим шанартайгаар хуряажа, Эхэ орондоо элбэг ехэ талха таряа үгэхын түлөө бүхы хүсэеэ гаргая!

Таряахуряалгын гээгдэлнүүдые дары усадхаха

Ургаса хуряалга—хүдөө ажалай жэлэй хүдэлмэринүүдэй эгээл харюусалгатай шатань мүн. Колхозно таряашад болбол энээнипе хаһа саг соонь эрхим шанартайгаар хуряажа, гүрэнэйнгөө урдахи уялганууднуудые буримүһэн дүүргээд байхадаа 1945 оной илалтын жэлые амжалтатайгаар үдэшэхэ арга-боломжо олохо байна. Таряахуряалга, гүрэндэ тушаалгануудые болзорһоо урид эрхим шанартайгаар үнгэргэхын түлөө союз дотор үргэнөөр дэлгэрһэн Бүхэсоюзна социалистическэ мүрысөөндэ оролсоод байхадаа манай республикын түрүү колхоз, МТС-үүд полевой хүдэлмэрине хурдан темпээр ябуулжа байха юм.

Таряа хадаха түсэбөө саг соонь дүүргэжэ, гүрэнтэйгөө түргэн тоосожо байһан колхозууд үдэр ерэхэ бүри олошоржо байна. Ургаса хуряалгые эмхитэйгээр ябуулжа байһан Сэлэнгын түрүү колхозууд гүрэндөө шэлэмэл таряа таһалгаряагүйгөөр тушаажа түрүүшынгээ нангин уялгануудые амжалтатайгаар дүүргэжэ байха юм. Эндэхи хэдэн колхозууд август соо таряа тушааха графигаа үлүүлэн дүүргээд, сентябрь соо улам эршэмтэйгээр ябуулжа байнхай. Загастайн сомоной Молотовой нэрэмжэтэ колхоз сентябрь соо гүрэндэ таряа тушааха түсэбөө сентябриин 9-дэ үлүүлэн дүүргэбэ. Тэрэшэлэн Тельманэй, Куйбышевэй нэрэмжэтэ ба 18 партсъездын нэрэмжэтэ колхозууд сентябриин түсэб дүүргүүтэй байна. Таряа хадаха түсэбүүдээ эрхим шанартайгаар түгэсхэжэ байһан колхозууд Тарбагатайн, Иволгын ба бусад аймагуудаар үдэр ерэхэ бүри олошорно.

Тиигэбэшье, таряахуряалга республика соо хангалтагүйгөөр үнгэргэгдэжэ байха юм. Ороохото культурануудые хадаха түсэб республика соо хахадлаашьедүй байна. Хориин, Яруунын, Заиграйн, Баргажанай, Торгин аймагууд таряахуряалгые бүри ехээр хожомдуулжа ябана. Яруунын аймаг аяар сентябриин 10 хүртэр таряа хадаха түсэбөө миил 19,2 процент, Хориин аймаг—27,2, Заиграйн—37,2 процент дүүргэжэ, республика соо эгээл һүүлэй һууринуудые эзэлһэн байба. Эдэ аймагууд мэнэ һая болтор «таряан болоодүй» гэһэн харша шалтаг барижа хуряалгые хожомдуулһан гээгдэлээ мүнөөдэр хүртэр усадхажа шадаагүй байһаар. Тэрэшэлэн Зэдын, Бичурын, Кударын болон бусад аймагуудай олонхи колхозууд энэ жэлэй таряахуряалгые урда урдынхиһаа эртэ эхилһэн болобошье, урагшаа дабшажа ябаагүй байха юм. Хэжэнгын олохон колхозууд ургаса хуряалгые унжагайруулһаар. Доодо-Худанай сомоной Ворошиловай нэрэмжэтэ, «Октябрь», «Ленин Зам» колхозууд аяар сентябриин тэн болтор ороймдоо 70—120 гектар таряа хуряаһан байна. Иимэ жэшээнүүд бусадшье аймагуудаар бии.

Республикын МТС-үүд комбайнаар хуряаха түсэбөө хангалтагүйгөөр дүүргэжэ байна. Сентябриин 10-ай мэдээгээр комбайнаар хуряаха түсэб оройдоо 33,3 процент дүүргэгдэһэн байха юм. Үдын, Хориин, Хэжэнгын, Кэбын, Тимлюйскэ, Эгэтын, Кяхтын, Баргажанай МТС-үүд бүхы комбайнуудаа хуряалгада дүүрэн хүсөөрынь хэрэглэжэ шадаагүй байһаар. Эдэ МТС-үүд комбайнаар хуряаха түсэб дүүргэхэ талаар болошогүйгөөр хожомдонхой. Чесанын МТС-тэ оройдоо 10 комбайн поли дээрэ гараһан болобошье, таряахуряалгын эхилһэнһээ хойшо саг үргэлжэ һаатажа, миил байна. Мүн Хэжэнгын МТС комбайнаар таряа хуряаха хүдэлмэри энэ жэлдэ нёдондонойхиһоо хангалтагүйгөөр ябуулна. Тракторна молотилкаар таряа сохихо хүдэлмэри эдэ МТС-үүд мүнөө хүртэр һайнаар эмхидхэжэ шадаагүй зандаа.

Таряахуряалгын энэ гээгдэлнүүд дары усадхагдаха ёһотой. Хуряалгын эхилһэнһээ хойшо һараһаа үнгэржэ байһан болобошье, энэ удаан болзор соо өөдтэй юумэ хээгүй байһан ябадалые саашадаа үргэлжэлүүлжэ огто болохогүй. Таряахуряалгын гээгдэлнүүдые түргэн усадхажа, гүрэнтэйгөө тоосохо ябадал шамдуулха хэрэгтэ хүдөө нютагуудай партийна, советскэ ба газартаряалангай органуудай онсо анхаралаа табиха сагынь ерээ. Колхоз, МТС-үүдэй хүтэлбэрилэгшэд ба партийна организацинууд поли дээгүүр агитационно-ниитын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулжа, колхозник бүхэнние ажалай амжалтануудта зоригжуулха уялгатай.

Хуряалгые шамдуулхын хажуугаар, эрхим шанар сахиха ябадалда хаа-хаанагүй онсо анхарал табигдаха байна. Зарим газарнуудаар таряа гээхэ ябадал гараһан туладань энээнние усадхаха тушаа нютаг бүхэндэ шанга хэмжээнүүд абтаха ёһотой.

Гүрэндэ таряа тушаалгые шамдуулхын зорилгоор, колхоз бүхэн морин ба тракторна молотилкануудые түхэреэн сүүдхэ соо хүдэлмэрилүүлхэ ябадал хангаха болоно. Таряахуряалгын хүдэлмэринүүдэй дунда забһар гаргаха ябадалтай шангаар тэмсэжэ, гээгдэлнүүдээ түргэн саг соо усадхаха хэрэгтэ колхоз, МТС-үүдэй бии байгаа бүхы хүсэн элсүүлэгдэхэ, колхозно поли дээгүүр социалистическэ мүрысөөн улам эршэдхэгдэхэ ёһотой.

ССР Союзай Совнаркомдо

М. И. Кутузовай түрэһэнһөө хойшо 200 жэл гүйсэһэн тухай

Оборонын Наркомадай зууршалгаар ССР Союзай Совнарком болбол ородой агууехэ полководец фельдмаршал Михаил Илларионович Кутузовай түрэһэнһөө хойшо 200 жэл гүйсэһэн үдэрые тэмдэглэхэ гэжэ тогтообо.

ССР Союзай Совнаркомой тогтоохонь хадаа:

1. «Михаил Илларионович Кутузов (түрэһэнһөө хойшо 200 жэлэй ойдо зорюулһан)» гэжэ номые 500.000 экземпляраар хэблэжэ гаргаха.

2. 1945 оной сентябрь һара соо предприятинууд дээрэ, колхозуудта, вузуудта, һургуулинуудта, сэрэгэй частьнуудта М. И. Кутузовай ажаябадал ба ажал хэрэгүүд тухай лекцинүүдые, элидхэлнүүдые, хөөрэлдөөнүүдые хэхэ.

3. М. И. Кутузовай ажаябадал ба ажал хэрэгүүдтэ зорюулагдаһан статьянуудые центральна газетэнүүдтэ болон журналнуудта тунхаглаха.

4. М. И. Кутузовай түрэһэнһөө хойшо 200 жэлэй ойдо зорюулһан научна сессиие Фрунзын нэрэмжэтэ сэрэгэй академи, артиллериин ба сэрэгэй инженерно академинуудтай хамта сэрэгэй дээдэ академидэ сентябрь һара соо үнгэргэхэ.

5. М. И. Кутузовай документнүүдые суглуулжа хэблэн гаргаха.

М. И. Кутузовай портредые хэблэн гаргахыень «Искусство» гэжэ хэблэлэй газарта даалгаха.

6. М. И. Кутузовай памятнигые Москва городто болон Бородинска поли дээрэ байгуулха.

7. М. И. Кутузовай соратнигууд болохо Багратион ба Барклай-де-Толли гэгшэдтэ памятнигуудые Бородинска поли дээрэ байгуулха.

8. Гайхамшаг һайн сэрэгэй-научна ажал хэһэнэй түлөө жэл бүридэ үгтэжэ байха 1-дэхи зэргын (50 мянган түхэриг), 2-дохи зэргын (25 мянган түхэриг) кутузовска шангуудые бии болгохо.

9. Сентябрь һара соо СССР-эй кинотеатрнуудта «Кутузов» гэһэн фильмые харуулха ябадалые эмхидхэхэ.

И. В. Сталин Америкын Холбоото Штадуудай сенадай член г. Клода Пеппер гэгшэтэй уулзаба

1945 оной сентябриин 14-дэ СССР-эй Арадай Комиссарнарай Соведэй Түрүүлэгшэ И. В. Сталин болбол Америкын Холбоото Штадуудай сенадай член г. Клода Пеппер гэгшэтэй уулзаһан байна.

Тус уулзалган болоходонь Гадаада Хэрэгүүдэй Арадай Комиссарай Орлогшо А. Я. Вышинский болон СССР-тэ байгаа США-гэй хэрэгүүдэй этигэмжэтэ г. Кеннан гэгшэд байлсаба.

И. В. Сталин болбол Америкын Холбоото Штадуудай конгрессын членүүдтэй уулзаба

1945 оной сентябриин 14-дэ СССР-эй Арадай Комиссарнарай Соведэй Түрүүлэгшэ И. В. Сталин болбол Америкын Холбоото Штадуудай конгрессын членүүд: г. г. Уиллиам М. Колмер, Клиффорд Р. Хоуп, Джей ле Февр, Сид Симпсон, Джесси П. Уокотт, Чарльз Уолвартон, Орвилл Зиммерман, мүн тэрэшэлэн экономическа политика ба дайнай дүүрэһэн хойно түсэблэлгые эрхилхэ комитедэй шэнжэлэлгын группын директор г. Мэрвей Б. Фильс, Гвардска университедэй профессор, сэрэгэй үйлэдбэриин бюрогой вице-түрүүлэгшэ г. У. И. Эллиот гэгшэдтэй уулзаһан байна.

Энэ уулзалган дээрэ Гадаада Хэрэгүүдэй Арадай Комиссарай Орлогшо А. Я. Вышинский болон СССР-тэ байгаа США-гэй хэрэгүүдэй этигэмжэтэ г. Кеннан гэгшэд байлсаба.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Флодой адмирал Кузнецов Николай Герасимовичта Советскэ Союзай Геройн нэрээргэ олгохо тухай

Флодуудай, мүн тэдэнэй дунда Номгон далайн флодой дайшалхы ябуулгануудые хүтэлхэ тушаа Верховно Главнокомандованиин даалгабаринуудые жэшээтэ һайнаар дүүргэжэ, эдэ ябуулгануудайнгаа эсэстэ амжалтануудые туйлаһанайнь түлөө флодой адмирал **Кузнецов** Николай Герасимовичта **Ленинэй** орден ба **«Алтан Одон»** медаль барюулгатайгаар **Советскэ Союзай Геройн** нэрээргэ олгохо.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ М. КАЛИНИН.
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь А. ГОРКИН.

Москва, Кремль. 1945 оной сентябриин 14.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Адмирал Юмашев Иван Степановичта Советскэ Союзай Геройн нэрээргэ олгохо тухай

Японско империалистнуудта эсэргүү дайнда Номгон далайн флодой частьнууд болон корабльнуудай дайшалхы ябуулгануудые хүтэлхэ тушаа Верховно Главнокомандованиин даалгабаринуудые жэшээтэ һайнаар дүүргэжэ, эдэ ябуулгануудайнгаа эсэстэ амжалтануудые туйлаһанайнь түлөө адмирал **Юмашев** Иван Степановичта **Ленинэй** орден ба **«Алтан Одон»** медаль барюулгатайгаар **Советскэ Союзай Геройн** нэрээргэ олгохо.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ М. КАЛИНИН.
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь А. ГОРКИН.

Москва, Кремль. 1945 оной сентябриин 14.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Советскэ Союзай Герой ахалагша лейтенант Леонов Виктор Николаевичые „Алтан Одон" гэжэ хоёрдохи медаляар шагнаха тухай

Японско империалистнуудта эсэргүү тэмсэлэй фронт дээрэ Командованиингаа дайшалхы даалгабаринуудые жэшээтэ һайнаар дүүргэжэ, Советскэ Союзай Геройн нэрээргэ абаха эрхэтэй болоһон хадань, Советскэ Союзай Герой ахалагша лейтенант **Леонов** Виктор Николаевичые **«Алтан Одон»** гэжэ хоёрдохи медаляар шагнаад, бронзово бюст бүтээжэ тэрэнние шагнагдагшын түрэһэн нютагтань постамент дээрэ байгуулха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ М. КАЛИНИН.
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь А. ГОРКИН.

Москва, Кремль. 1945 оной сентябриин 14.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Хара металлургиин Арадай Комиссариадай Сталинай нэрэмжэтэ Ленинэй ба Ажалай Улаан Тугай орденто Кузнецкэ металлургическа комбинадые Кутузовай I-дэхи зэргын орденоор шагнаха тухай

Танк, самолёт, буу зэбсэг болон һомо хэрэгсэлые бүтээн гаргаха ябадалые металлаар хангаха тушаа Гүрэнэй Оборонын Комитедэй даалгабарипе амжалтатай һайнаар дүүргэһэнэйнь түлөө Хара металлургиин Арадай Комиссариадай Сталинай нэрэмжэтэ Кузнецкэ металлургическа комбинадые **Кутузовай 1-дэхи зэргын** орденоор шагнаха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ М. КАЛИНИН.
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь А. ГОРКИН.

Москва, Кремль. 1945 оной сентябриин 13.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НКПС-эй Красноярска паровозозаһабарилгын заводые Ажалай Улаан тугай орденоор шагнаха тухай

Паровозуудые заһабарилха ба оборонно продукци гаргаха талаар Правительствын даалгабаринуудые дүүргэжэ, Эхэ оронойнгоо үмэнэ онсо габьяа гаргаһанайнь түлөө—НКПС-эй Красноярска паровозозаһабарилгын заводые **Ажалай Улаан тугай** орденоор шагнаха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ М. КАЛИНИН.
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь А. ГОРКИН.

Москва, Кремль, 1945 оной сентябриин 13.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Олон хүүгэдтэй эхэнүүдые „Эхын алдар" гэжэ орденууд ба „Эхын медаль" гэжэ медальнуудаар шагнаха тухай

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1944 оной августын 18-ай Указай үндэһөөр СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй үмэнэһөө шагнаха гэбэл:

Найман хүүгэдые түрэһэн ба хүмүүжүүлһэн эхэнүүдые «ЭХЫН АЛДАР» ГЭЖЭ 2-ДОХИ ЗЭРГЫН ОРДЕНООР

1. КОНЕВА Варвара Прокопьевнае—Байкало-Кударын аймагай Будённын нэрэмжэтэ колхозой колхозница.

2. ЛАГЕРЕВА Евдокия Даниловнае — Байкало-Кударын аймагай Пушкинай нэрэмжэтэ колхозой колхозница.

3. НОВОЛОДСКАЯ Глафира Ивановнае—Байкало-Кударын аймагай, «Прибайкалец» колхозой колхозница.

4. НОВОЛОДСКАЯ Анисья Михайловнае—Байкало-Кударын аймагай «Прибайкалец» колхозой колхозница.

5. СМИРНОВА Зиновья Филипповнае—Байкало-Кударын аймагай Будённын нэрэмжэтэ колхозой колхозница.

6. ФИЛОНОВА Анна Сергеевнае—Байкало-Кударын аймагай «Большевик» колхозой колхозница.

7. ЧЕНСАЛИНА Васса Андреевнае—Байкало-Кударын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой колхозница.

(Үргэлжэлэлынь хожом гараха).

Ториин аймагай «Заветы Ильича» колхоздо. Колхозой түрүүлэгшэ Цыбикжапов өөрынгөө эсэгэтэй (шанарые шалгагша инспектор) колхозойнгоо таряанай ургасые багсаажа байнад.

О. Зекниин фото

ТАРЯАХУРЯАЛГЫЕ ҮДЭР ҺҮНИГҮЙ ЯБУУЛХА!

Таряатушаалгын түрүүшүүлһээ жэшээ абагты

КАБАНСК. (**Телефоноор абтаба**). Мухаршэбэрэй аймагай «Красный Заган» колхозой эрэгтэй эмэгтэй членүүдэй үүсхэлээр таряахуряалгые түргэн дүүргэжэ, гүрэнтэйгөө саг соонь тоосохын түлөө Бүхэсоюзна социалистическэ мүрысөөндэ бултадаа оролсоһон Тимлюйскэ сельсоведэй Сталинай нэрэмжэтэ артелиин колхознигууд гүрэнэйнгөө урдахи уялгануудые амжалтатайгаар дүүргэжэ байна. Тус колхозой хүтэлбэрилэгшэд (колхозойнь түрүүлэгшэ нүхэр Иевский, партийнэ организацинь секретарь нүхэр Федотов) сагай уларилай ямаршье байхада таряахуряалгын хүдэлмэринүүдые забһартуулангүйгөөр ябуулһанай ашаар август соо ба сентябриин нэгэдэхи хахадта таряа тушааха график колхозоороо дүүргэхэ арга олгоһон байха юм. Энэ колхоздо таряа сохихо, сэбэрлэхэ хүдэлмэринүүд хуряалгын эхилхэһээ хойшо һаадгүйгөөр ябуулагдана.

Ворошиловай, Жуковай, Калининай нэрэмжэтэ колхозууд таряахуряалгые бэшэнһээ барагаар ябуулһан дээрэһээ гүрэндэ тушаалгые һаадгүйгөөр үнгэргэжэ байнхай.

Тиигэбэшье, зарим колхозууд гүрэнэйнгөө урдахи түрүүшын нангин уялгануудые саг соонь дүүргэхэ шухала хэмжээнүүдые абанагүй. Тэрэнһээ боложо тэдэ колхозууд таряахуряалгые эмхигүйгөөр үнгэргэхэтэеэ хамта һурилэлгэ, сохилгын дунда һүрэг ехэ забһар гаргадаг байха юм.

Посольско сельсоведэй «Байкал» колхоз таряа тушаалгаар эгээл гээгдэнхэй. Гол шалтагаанинь юуб гэхэдэ, хуряалгын бүхы хүдэлмэринүүдые забһартуулангүй эмхидхэжэ шадаагүй ба илангаяа сохилгые һаатуулһанһаа болоно. Тиимэһээ тус колхозойхид мүнөө хүртэр нэгэшье килограмм таряа гүрэндэ тушаагаагүй байһаар. Тэрэшэлэн «Красноармеец» колхоз шэнэ ургасын таряанһаа гүрэндэ оройдоо 4 центнер тушааһан байха юм. Чкаловай нэрэмжэтэ колхоз баһал иимэрхүү байна.

Агууехэ илалтануудай түйлагдаһан энэ түүхэтэ жэлэй ургаса хуряалгые нитэрээ унжагайруулжа гүрэнэйнгөө урдахи уялгануудые дүүргэхэ тушаа гол анхаралаа табяагүй байһан дээрэхи колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд өөһэдынгөө алдуугые мэдэжэ, дутуунуудаа дары усадхаха ёһотой.

В. ТИМОШИНА.

Улаантугта бригада

НОВО-СЕЛЕНГИНСК. (**Телефоноор абтаба**). Куйбышевэй нэрэмжэтэ колхоз таряахуряалгаар түрүү зэргэдэ тоологдожо ябана. Сентябриин 10-ай мэдээгээр тус колхоз хэдэн зуугаад га таряа хуряаһан, гүрэндэ 772 центнер тушааһан байха юм. Колхоз соохи бригада, звенонууд ургаса хуряалгые үсөөн хоног соо дүүргэжэ, гүрэндөө эрхим таряа үгэхын түлөө бултадаа мүрысэнхэй. Эдэнэй дундаһаа нүхэр Гармаевай хүтэлбэрилдэг комсомольско-залуушуулай бригада түрүүлжэ ябана. Тус бригада 25 комсомолец ба залуушуулһаа бүридэнхэй юм. Эдэнэр үйлэдбэриингөө нормые эрхим шанартайгаар үлүүлэн дүүргэхын түлөө үдэр һүнигүй тэмсэнэд. Тэрэнэй ашаар 261 гектар таряа һайн шанартайгаар хуряагаад байна. Байгуулагдаһан түсэбынь 330 га юм. Түрүү колхознигууд үдэрэйнгөө нормонуудые үргэлжэ үлүүлэн дүүргэнэ. Бригадын членүүд Батуева, Цыбденова, Бадмаева гэгшэд 40-эй орондо үдэр бүри 75—80 бухал боолог болонхой.

Таряахуряалгаар түрүүлжэ ябаһан энэ бригадынхид колхозой правлени ба партийна организациин дамжуулгын Улаан туг бүхөөр барижа ябана. Тиин, эдэнэр энэ тугаа таряахуряалгын дүүрэтэр алдахагүйбди гэһэн үгэдөө хүсэд хүрэжэ байна.

Куйбышевэй нэрэмжэтэ артелиин бүхы членүүд залуушуулай бригадын түрүү ажалһаа жэшээ абажа таряахуряалга болон гүрэндэ тушаалгаа саг соонь дүүргэхын түлөө үдэр ерэхэ бүри эдибхитэйгээр хүдэлмэрилнэд.

Г. САБЖАЕВ.

Тарилгын шанар сахинагүй

ТАРБАГАТАЙ. (**Манай информаторһаа**). Таряахуряалгые түргэн ба эрхим шанартайгаар ябуулжа байһан колхозуудай хажуугаар Тарбагатайда хожомдожо ба таряа гээжэ байһан ябадал үзэгдэнэ. Калининай нэрэмжэтэ колхозой хүтэлбэрилэгшэд таряа гээхэ ябадалтай тэмсэхэ шанга хэмжээнүүдые абанагүй. Тус колхозой хуряагдаһан полиин нэгэ квадратна метртэ 30 колос ба гектар бүхэндэ нэгэ центнер колос гээгдэһэн ябадал энээндэ хүсэд баримта болоно. Иимэ һүрэг ехэ таряа хээгүүр хаяжа байһан болобошье, тус колхозой хүтэлбэрилэгшэд гээгдэһэн колос түүжэ абаха тушаа огто анхарнагүй. Хэрбээ бригада, звено эмхидхэжэ колос түүлгэндэ гаргаа һаань энэ колхоздо үбгэд хүгшэд ба үхибүүд барагдашагүй олон.

Дзержинскиин нэрэмжэтэ колхоз таряахуряалгые эрхим шанартайгаар үнгэргэхэ тухай үдэр бүри үгэ хүүр гаргадаг болобошье, энээнээ үнэн хэрэгүүдээр бэелүүлнэгүй. Молотилкануудаа сэбэрлэдэггүй дээрэһээнь таряан соо элдэб янзын үбһэ ургамалһан ехээр холисолдоһон байдаг юм. Мүн эндэхид хуряалга дээрэшье ходо гээлтэ хэнэ.

Таряахуряалгын шанар сахингүй һүрэг ехэ зөөри урижэ, хороожо байһан дээрэхи колхозууд поли дээрэ унаһан колос бүхэнние суглуулжа абаха хэрэгтэ бүхы хүсэеэ элсүүлжэ, дутуугаа дары усадхаха ёһотой.

И. ТАЙНОВ.

Горииг аймагай «Авангард» колхозой комсомольско звено таряахуряалгын эхилхэhээ хойшо бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлмэрилжэ hайн үльгэр жэшээ харуулна. Тэдэнэр үдэрэйнгөө нормые 200 процент хүртэр дүүргэдэг байха юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (Зүүн тээhээ) Чупашева Катя, Павлова Надя, Новожилова Маруся, Иванова Таня, Васильева Зоя, Красикова Катя.

О. Зеккин фото.

Колхозно парторганизаци ба таряатушаалга

Советска арадай агууехэ түүхэтэ илалтануудые түйлаха хэрэгтэ манай колхозой эрэгтэй эмэгтэй членүүд юугээшье гамнангүй, бухы хүсэ шадалаа үгэhэн байгаа. Эхэ оронойнгоо сэрэгэй ба экономическа хүсые үшөө дээшэлүүлхэ зорилготойгоор мүнөө таряахуряалгын, сохилгын ба тушаалгын хүдэлмэринүүд дээрэ урда урдынхиhаан эмхитэй гуримтайгаар хүдэлмэрилнэд.

Эндэ колхозно партийна организаци ба тэрэнэй членүүд, мүн комсомолецууд болбол өөhэдынгөө түрүү үүргэнүүдые бэелүүлжэ, таряахуряалгын түрүүшын үдэрhөө эхилжэ ажалай үндэр бүтээсэнүүдые түйланад. Үргэн нийтэ колхозникуудай шэн зоригто ажал хүдэлмэриин ашаар, манай колхозойхид hүүлэй мэдээгээр 910 гектар таряа хуряажа, хуряалгынгаа түсэбые 50,6 процент дүүргэбэ. Гүрэндөө 1.030 центнер эрхим шанартай ороohо тушаажа, таряатушаалха жэлэйнгээ түсэб 47,4 процент хүргэгдэбэ.

Хэнэйшье мэдэhээр манай колхозой эрэгтэй эмэгтэй членүүд болбол илалтын хүндэлэлдэ зорюулжа социалистическэ мүрысөөе эмхидхэхэ тушаа уряал аймаг соогоо эгээн түрүүлжэ гаргаhан байха юм. Өөhэд дээрээ даажа абаhан хүндэтэй ба харюусалгатай уялгануудаа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхын түлөө манай коммунистнууд ба комсомолецууд бүхы колхозникуудтаяа хамта эршэмтэй шангаар ажалланад. 4 полевой бригаданууднаа коммунистнууд нүхэд Ч. Шарапов ба Л. Д. Ринчинов гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг бригаданууд социалистическэ мүрысөөндэ түрүү hуури эзэлжэ ябана. Мүн нүхэд Д. Раднаев ба Э. Доржиев гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг бригаданууд муу бэшээр хүдэлмэрилнэ.

Колхозно поли дээрэ хүдэлмэрилдэг ВКП(б)-гэй член нүхэр П. Доржиевай хүтэлбэрилдэг комбайнова бригадын членүүд мүн лэ үндэр бүтээсэтэйгээр ажаллажа, таряахуряалгые гээлтэгүйгөөр үнгэргэжэ байна. Партиин член Е. Найданов болбол таряа сохилго ба тушаалга дээрэ хүдэлмэрилхэ зуураа үдэрэйнгөө нормые саг үргэлжэ 150—160 процент дүүргэнэ. ВКП(б)-гэй член нүхэр Б. Банзаракцаев болбол таряахуряалга ба сохилгын түрүүшын үдэрhөө эхилжэ хүдөө ажалай машина зэмсэгүүдые заhабарилха хүдэлмэридэ партийна эхин организацяар табигдаhан байгаа. Тиин мүнөө нүхэр Банзаракцаев энэ тон харюусалгатай даалгабарияа жэшээтэ hайнаар дүүргэхэhээ гадна, энэ хүдэлмэри дээрэ ажалладаг эрэгтэй эмэгтэй колхозникуудай дунда партийно-политическэ хүдэлмэри үргэнөөр эрхилжэ, тэдэнэрые ажалай үндэр бүтээсэнүүдые түйлаха зам тээшэ зоригжуулдаг болоо.

Таряахуряалга, сохилго болон тушаалгын хүдэлмэридэ колхозой комсомолецууд ба союзна бэшэ залуушуулай эдибхитэйгээр хабаадалсажа байhаниие тэмдэглэхэ хэрэгтэй. ВЛКСМ-эй комитедэй секретарь нүхэр Дарима Гармажапова гэгшэ таряахуряалгын үедэ радиоузел ба телефонно станцида гансаараа шахуу хүдэлмэрилхэhөө байтагай, сүлөө забтай сагтаа үргэн нийтэ колхозникуудай дунда нийтэ-ойлгуулгамжын хүдэлмэри хэжэ байха юм.

ВЛКСМ-эй членүүд нүхэд Анна Очиржапова, Ц. Данзанова, В. Раднаева болон бусад таряахуряалгада имагта стахановска методээр хүдэлмэрилнэд. Жэшээнь, нүхэд А. Очиржапова ба Ц. Данзанова гэгшэд 450 боолто боохо байhан аад, хуряалгын түрүүшын үдэрhөө эхилжэ 650—700 болтор боонод. Жааткашан нүхэр Василий Раднаев болбол үдэрэйнгөө нормые хододоо 140—160 процент дүүргэдэг болоо. Тэрээнтэй хамта нүхэр Раднаев хадаа таряа хуряалгын хүдэлмэриин шанарые шалгагшадаар хүдэлмэрилжэ, энэ даалгабаряа жэшээтэ hайнаар дүүргэжэ байна. Комсомолец нүхэр Бальжиев болбол таряахуряалгын эхилhээр 5 дахин ханын газетэ ба дайшалхы хуудаhануудые гаргаба.

Эдибхитэй коммунист нүхэр Ш. Аюшеев гэгшэ хуряалгада хабаадагшадай дунда нийтэ-политическэ хүдэлмэри эрхилхэ тушаа парторганизациин даалгабариие эдибхитэйгээр бэелүүлнэ. Центральна болон областной хэблэл газетэнүүдые үргэн нийтэ колхозникуудай эдибхитэй хабаадалгатайгаар үдэр бүхэндэ уншажа үгөөд, тэдэнэрые hонирхуулдаг байна. Бригада ба звено бүхэнүүдтэ политическо-теоретическэ дүүрэн бэлэдхэлтэй агитаторнууд томилогдонхой.

Агууехэ илалтын Үдэрэй хүндэлэлдэ манай колхозой комсомолецууд союзна бэшэ залуушуулай эдибхитэй хабаадалгатайгаар улаан ашаануудые эмхидхэжэ, 70 центнер таряа тушаахын орондо 143 центнер эрхим hайн шанартай таряа талха гүрэндөө үгэжэ энэ түүхэтэ үдэрые угтаhан байха юм.

Тиибэ яабашье, манай колхозойхид хадаа өөhэд дээрээ даажа абаhан харюусалгатай ба хүндэтэй уялгануудаа үшөө дүүргээгүй гээшэ. Тимэhээ бидэнэр илалтын хүндэлэлдэ дэлгэрhэн социалистическэ мүрысөөнэй сог залиие үшөө үргэдхэжэ, таряахуряалга ,сохилго ба тушаалгын хүдэлмэринүүдые болзорhоонь урид дүүргэхын түлөө имагта стахановскаар ажаллаха ёhотойбди.

Т. ДАНЗАНОВ, Селенгын аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой партбюрогой секретарь.

ХИЛЫН СААНА

В. М. Молотов Лондондо байгаа итальянска элшэн сайдые эрүүлжэ уулзаба

ЛОНДОН, сентябрийн 13. (ТАСС). Сентябрийн 13-да СССР-эй Гадаада Хэрэгүүдэй Арадай Комиссар В. М. Молотов болбол Лондондо hуугаа итальянска элшэн сайд Карандини гэгшые СССР-эй посольстводо эрүүлжэ уулзаба.

Гадаада хэрэгүүдэй министрнүүдые хүндэлжэ Бевинэйдэ уулзалган болобо

ЛОНДОН, сентябрийн 14. (ТАСС). Үсэгэлдэр Англиин гадаада хэрэгүүдэй министр Эрнст Бевин гадаада хэрэгүүдэй министрнүүдэй суглаанда хабаадагшадые хүндэлжэ лордnуудай палатада уулзалга хэhэн байгаа.

Тэрэ уулзалган дээрэ В. М. Молотов советскэ делегацитай хамта, бусад оронуудай делегацинуудай членүүд, Арчибальд Кларк Керр, английскэ министрнүүд болон табан державануудай хэблэл газетэнүүдэй түлөөлэгшэд байлсаба.

Английска премьер-министр Эттлииндэ уулзалган болобо

ЛОНДОН, сентябрийн 15. (ТАСС). Рейтер агентствын мэдээсэхэнь хадаа, сентябрийн 14-дэ английска премьер-министр Эттли обед түхеэрэжэ хүндэлхэдэнь тэндэ СССР-эй Гадаада Хэрэгүүдэй Арадай Комиссар Молотов, Англида hуугаа СССР-эй Элшэн Сайд Гусев, английскэ гадаада хэрэгүүдэй министр Бевин болон Советскэ Союзда hуугаа Англиин Элшэн Сайд Арчибальд Кларк Керр гэгшэд байлсаба.

Мюнхенэй политикые зүбтүүлхэ гэhэн Даладьегэй hэдэлгые французска эрдэмтэн ба уранзохёолшод буруушааба

ПАРИЖ, сентябрийн 15. (ТАСС). Франциин элитэ эрдэмтэн, уранзохёолшод ба олониитын ажал ябуулагшад болбол Мюнхенэй политикые зүбтүүлхэ гэhэн Даладьегэй hэдэлгые буруушааhан шиидхэбэри тунхаглаhан байна. Тэрэ шиидхэбэри соо хэлэгдэхэнь хадаа «энэ политика гээшэ хэлэhэн үгэдөө хүрэдэг французска заншалhаа урбаhан ба эрхэ сүлөөгөө аршалан хамгаалхаар хэзээдэ бэлэн байhан республикадаа этигэхэ үзэлые таhалдуулhан байна. Энээндэ гараа табиhан хүнүүд хадаа ушар байдалаар элиржэ буруушаагдаhан тиимэ политикые аршалжа, оронoo үргүүлан мандуулха ябадалые таhалдуулха ушарые хэзээшье гаргахагүйбди гэжэ мэдүүлнэ.

Резолюцида гараа табигшадые нэрлэбэл: Арагон, Жорж Дюамель, Жан Ришар Блок, Фредерик Жолио, г-жа Жолио-Кюри, Анри Дожье, Андре Мазон, генерал Фше, Лабрус, Мориак, Шевалье, Одюбер, Кассэн ба бусад олон хүнүүд бии.

Детройтдо Фордын заводууд хаагдаба

НЬЮ-ЙОРК, сентябрийн 16. (ТАСС). Фордын автомобильна компани болбол бүтээн гаргахаяа болижо, 50.000 хүдэлмэришэдые ажалhаань гаргаад, Детройтдо байгаа өөрынгөө бүхы заводуудые хааба. Компаниие хүтэлбэрилэгшэ хадаа заводуудаа хааhанаа автодетальнуудые бүтээжэ үгэдэг заводууд дээрэхи хүдэлмэришэд забастовко хэбэ гэжэ шалтаг барина.

Ассошиэйтед Пресс агентствын бэшэхэнь хадаа, бүхы автомобильна ажаүйлэдбэри дотор хүдэлмэришэдэй салиингые 30 процент хүртэр нэмэхэ тухай автомобильна ажаүйлэдбэриин хүдэлмэришэдэй профсоюзай эрилтэ табиhан үдэртэ автозаводуудаа хаахамни гэжэ Форд соносхоhон байгаа гэнэ.

«Нью-Йорк Таймс» гэжэ газетэ болбол Детройтдо боложо байгаа событинууд угаа толхортой байха юм гэжэ бэшэнэ. Хүдэлмэришэдэй ударидагшад хадаа хүдэлмэришэд болон тэдэнэй эзэдэйнь хоорондо айхабтар ехэ хёморол гаража болохо байhыень харалсадаг байна.

ЯПОНСКО ТУШААЛТАН БЭЕЭ ХОРЛОН АЛАЖА БАЙНА

ЛОНДОН, сентябрийн 14. (ТАСС). Рейтер агентствын дамжуулhанай ёhоор, мүнөөдэр элүүрые сахиха министр Цикахико Коидзуми гэгшэ бэеэ хоролон алаба. Генерал Тодзиогой кабинедтэ гэгээрэлэй министр байhан Кунихико Хасида мүнөөдэр хоро уугаад «ехэхэн хүндэ байна» гэнэ. Хасида гэгшэ генерал Макартурай тунхаглаhан сэрэгэй гэмтэ ябадал хэгшэдэй спискэ соо оронхой байгаа.

ДОМЕЙ ЦУСИН АГЕНТСТВЫН ХҮДЭЛМЭРИИЕ ЗОГСООХО ТУХАЙ МАКАРТУР ЗАХИРАЛТА ГАРГАБА

ЛОНДОН, сентябрийн 14. (ТАСС). Рейтер агентствын дамжуулхань хадаа, генерал Макартур болбол Домей Цусин агентствын бүхы хүдэлмэриие зогсоохо тухай захиралта гаргаба гэнэ.

Ута наhатай болохын түлөө тэмсэл

2. Хүнүүд яахадаа сагhаан эртэ хүгшэрнэб?

1938 оной декабрь hара соо хүнэй хүгшэрдэг шалтагааниие болон сагhаан эртэ хүгшэрхэ ябадалтаи тэмсэхэ аргануудые шэнжэлхэ хэрэгтэ зорюулагдаhан научна конференци дэлхэй дээрэ анха түрүүшынхеэ Киевтэ суглараhан байгаа. Тиихэдээ тус конференци дээрэ, хүнүүд хоёр янзаар хүгшэрдэг байна гэжэ тодорхойлбо гэбэл: наhанайнгаа ерэхэдэ гү, али заримдаа 100 наhые бүри халиhан хойноо сагай эрхэ байдалаар, нормальнаар хүгшэрдэг ба баhа сагhаан эртэ организмын холхиhон муудаhан дээрэhээ хүгшэрдэг ушарнууд бии байха юм гэбэ.

Бүри hая болотор эрдэмтэн болбол сагhаан эртэ нормальна бэшээр болодог хүгшэрэлгые шэнжэлхэ тухай анхаралаа хандуулhан байха юм. Тэрэниие үүдхэдэг шалтагаанууд болон мүн тэрэнэй үзэгдэдэг ушарнууд олон янзын байха юм. Тэрээн дээрэhээ хэлэн олон янзын, заримдаа бэе бэедээ зүрюүгээр хүгшэрэлгын шалтагааниие тайлбарилдаг теоринууд гарадаг байба.

Олоншог эрдэмтэн хадаа ямар нэгэн органой үбэшэлжэ хубилаhан хадань хүгшэрхэ шалтагаан үзэгдэнэ гэжэ харадаг байгаа. Жэшээнь, врачууд болбол «энэ хүн өөрынгөө артериин тухай, тусхайлан хэлэбэл шуhанайн hудалнуудай тухай наhатай болобо»—гэжэ хэлэдэг ушарнууд олон. Нээрээшье хүгшэрhэн хүнүүдэй шуhанайнь hудалнуудай хальhанда извёско няалдаад байхадань, елэгэр байхаяа болижо, хүсэдөөр hунаха аргагүй болоно. Энэ үбэшэн хадаа артериосклероз гэжэ нэрлэгдэдэг, тэрэ хадаа хүнэй амин наhанай болзорые оленхидоо шиидхэдэг. Теэд склероз гээшэ хүгшэрэлгын гол шалтагааниинь гээшэ гэжэ тоолохын аргагүй, юуниэб гэхэдэ нилээд олон хүгшэдтэ артериосклероз гэшэнэнь байдаггүй. Склероз гээшэ хүгшэрхын шалтагаан бэшэ, миил ябуудтаа hаад хэлэг үзэгдэл мүн.

Ородой агууехэ эрдэмтэ И. И. Мечников гэгшэ ута наhатай болохын түлөө тэмсэлые үүсхэгшэдэй нэгэниинь мүн. Тэрэ хадаа сагhаан эртэ хүгшэрэлгын гол шалтагаануудай нэгэниинь хадаа гэдэhэнэй хороор организмые хоролхо ябадал болоно гэжэ тоолодог hэн. Хүнэй бүдүүн гэдэhэн соо угаа олон бактери байдаг юм: үдэр бүридэ хүнэй мууhайнтай холисолдожо 128 триллион бактери гарана гэжэ тоологдоhон байгаа. Эдэ бактеринүүдэй хоро гаргахадань тэдэнь гэдэhэн сооhоо шуhан худар нэбтэржэ ороод, организмые хоролдог байна.

Зүгөөр ушар баримтануд хадаа бүдүүн гэдэhэгүй байhан ан амитандашье хүгшэрэлгэ үзэгдэдэг юм гэжэ хэлэдэг байна. Тэрээнhээ гадна, шуhанай сагаан шаригууд болбол hуларшоод байhан амиды бэшэ, харин үхэнхэй клеткэнүүдые үгы хэдэг зантай.

Академик Богомолец болбол хүгшэрэлгэ гээшэ түбхын түрүүндэ холболдуулха тканиин hуларhан гү, али хүгшэрhэн дээрэhээ болодог гэжэ тоолодог байна. Тэрэ холболдуулха ткань гээшэ организмын үг үзүүрын болоно, лахадааб гэхэдэ тэрэниие дамжажа ба тэрэнэй хабаадалгатайгаар ажа амидаралда шухала хэрэгтэй зүйлнүүд шуhан сооhоо клеткэнүүд худар ородог юм гэжэ академик Богомолец хэлэнэ. Организмда холболдуулха тканиин хэхэ бүтээхэ юумэнь угаа олон янзын байдаг. Холболдуулха тканиин клеткэнүүд шуhанай hудалнуудай зосоодо хальhыень хүшадаг байна. Тэрэниие дамжажа бүхы органууд худар тэжээлэй зүйлнүүд ородог ба мүн лэ тиигэжэ шуhан худар клеткэнүүд сооhоо элдэбын хог богууд ба тэжээл болохо зүйлнүүдэй андалдаанай продуктнууд ородог байха юм. Шуhанай hудалнуудай хальhан болодог клеткэнүүдэй уйтархадань хүн амитанай бэеын элдэбын органуудай ба клеткэнүүдэй тэжээл абаха ябадал муудадаг, тэдэнь үлэсхэлэндэ ородог, тиихын хажуугаар клеткэнүүд соо бог буртаг юумэнүүд сугларадаг ба удаа тэнь организм гээшэ бэеэ хорлодог байха юм.

Холболдуулха ткань манай организм дотор тусгаар физиологическа система гээшые бии болгодог, тиигээд тэрэнь хүн амитанай хүгшэрхэ ябадалда түйлай ехэ удхатай байдаг юм. Холболдуулха ткань соо хубилалта болоод байхадаа бусад ондоо тканьнууд соо дахяад хубилалта бии болгожо шадаха, жэшээнь нервнэ тканиин тэжээлые буруутуулаад, тиимэ юумэ хэхэ байна. Ута наhатай болохын түлөө тэмсэл хадаа холболдуулха тканиин элүүр байхын түлөө тэмсэлтэй холбогдонхой байха ёhотой.

Профессор Петровагай шэнжэлэлтэ хадаа уураг тархиин хальhан гээшэ сагhаан эртэ хүгшэрхэ ябадалда түйлай ехэ удхатай байна гэжэ харуулба. Хүгшэрхэ тээшэ нервнэ системын хубилха, психикын хубилха ушарнууд хэзээ үнинhөө хойшо эли мэдэгдэхэ болонхой.

Нервнэ системэдэ үзэгдэдэг эдэ хубилалтанууд хүгшэрхын шалтагаан болоно гээшэ гү, али тэдэнэр миил үбшэлжэ хүгшэрхэдэнь хамhалсана гээшэ гү?—гэhэн асуудал табигдана. Энэ асуудалда профессор Петрова иигэжэ харюусана гэбэл: hуларhан, тамираа барагдаhан уураг тархиин хальhан гээшэ организмын сагhаа эртэ хүгшэрхэ процессто болон элдэбын үбшэнэй бии болохо ябадалда угаа ехэ удхатай байжа болохо байна гэнэ.

Гэбэшье бүри ехээр утэлhэн олон хүнүүдэй нервнэ системэнь хубилаагүй байдаг ушарнууд үзэгдэдэг бшуу. Тиимэ болохолоороо, нервнэ системын тамираа барагдаха ябадалые хэзээ бүхэндэ хүгшэрхын гол шалтагаан гэжэ тоолохын аргагүй. Харин нервнэ клеткэнүүд гээшэ заримдаа айхабтар удаан амидаржа байдаг. Тэндэ саг үргэлжэ өөрөө зүндөө шэнэлэн hэльбэхэ ябадал үзэгдэдэг, тиигэжэ тэдэнэр нервнэ клеткэнүүд хүнэй амиды ябаhан саг соо хүдэлмэрилхэ шадалтай байдаг.

Нервнэ системэ болбол дотоодо секрециин железнүүдтэй нягта холбоотой байна. Эдэ железнүүд тусгаар химическэ зүйлнүүдые бии болгожо гаргахадань, тэдэнь сэхэ шуhан худар орожо, хүнэй организмын ургалтада ба эдеэнэй зүйлнүүдэй холисолдохо ябадалда нүлөөтэй байдаг. Хүнэй дотоодо секрециин железнүүдэй үбдэхэдэнь үзэгдэдэг шэнжэ тэмдэгүүд хүгшэрөөд байхала харагдадаг зантай. Жэшээнь, шитовиднэ железой муудажа hулараад байхадань, хүнэй үhэн сайдаг, шүдэн унадаг, арhан уршыдаг, эдеэнэй зүйлнүүдэй холисолдохо ябадал муудадаг байна. Энээн дээрэhээ, хүнэй хүгшэрхэ шалтагаан хадаа, дотоодо секрециин железнүүдэй хубилха ябадалhаа болоно гэжэ багсааха баримтатай болонобди. Хүнэй шэсэ бэеын железнүүд илангаяа ехэ удхатай гэжэ тоолодог, ушарынь хадаа хүнэй хүгшэрөөд байхада эдэ железнүүд хүдэлхөө болидог зантай.

Тиибэ-яабашье хүгшэрэлгэ гээшэ айхабтар орёо бэрхэ үзэгдэлгэ байhыень харааза абадаггүй байба. Хүнэй органуудай гансахан системэдэ, илангаяа оройдоо нэгэ железо хубилалта болохо гээшэ хүгшэрхын гол шалтагаан боложо шадахагүй.

Тиимэ болохоороо, сагhаан эртэ хүгшэрхэ ушар хадаа нэгэн доро үзэгдэдэг олон янзын үбшэнэй үзэгдэлнүүд болодог байhыень харанабди. Эгээ тиимэ байhан хадань, элдэбын эрдэмтэн хадаа хүнэй хүгшэрэлгые тус тус органуудай гэмтэhэн дээрэhээ болоно гэжэ тайлбарилдаг байгаа.

Сагhаан эртэ организмын муудаха шалтагаанууд хадаа халдабарита үбшэнүүдшье, дотоодо ба гадаада шалтагаанууд дээрэhээ организмые саг үргэлжэ хоролон гэмтээхэ ябадалнуудшье байжа болохо юм. Сагhаан эртэ хүгшэрхэ ябадал хадаа, холболдуулха ткань соо, мүн нервнэ системэдэ болон дотоодо секрециин железнүүд соо хубилалта болоhон дээрэhээ үзэгдэжэ болохо байна. Эдэ органуудай хүдэлхэ ябадал хадаа тэндэхи клеткэнүүд соо урдуураа оролгын хоротой муу зүйлнүүд сугларhан дээрэhээ hаланижа муудажа байдаг зантай. Тиимэ ушарhаа, хүн гээшэ 150 наhа хүрэжэ шадаха байhан аад, иимэ богони наhатай болоно гээшэ.

Профессор М. РОХЛИНА. Биологическа наукануудай доктор.

ХОРИИНХИД ЮУНДЭ ХОЖОМДОНОБ

Энэ жэлдэ Хориин аймагай колхозууд 12924 гектар ороohото культура хуряажа абаха байна. Энээниие саг соонь түргэн дүүргэжэ, гүрэнтэйгөө болзорhоо урид тоосохын түлөө Бүхэсоюзна социалистическэ мүрысөөндэ оролсохо зуураа, тус аймагай эрэгтэй эмэгтэй колхозникууд, МТС-үүдэй хүдэлмэрилэгшэд ба хүдөө ажалай специалистнар иимэ уялгануудые абаа hэн гэбэл:

Ороohото культурануудай хуряалгые 18 хүдэлмэриин үдэр соо эмхитэйгээр ба гээлтэгүйгөөр үнгэргэхэ. Ажал хэжэ шадаха бүхы зониие ургаса хуряалгада гаргаха, колхозник бүхэнэй нормые дүүргүүлхэ ябадал хангаха. Комбайнуудаа hаадгүй hайнаар ябуулхэ ба хадаhан таряагаа саг соонь хуряаха, таряа сохилгые октябрийн 15 болтор дүүргэхэ. Таряа ба малажалай продуктнуудые гүрэндэ тушааха түсэб болзорhоо урид ноябрийн 7-до дүүргэхэ гэhэн байгаа.

Мүнөө, абаhан уялгануудаа хориинхидай хэр зэргэ дүүргэжэ байhые шалгаад үзэхэдэ, тон хангалтагүй хүдэлмэриин дүн харагдана. 1944 оной ургаса хуряалгын энэ үедэ Хориин колхозууд хуряалгаяа хахаллаха дүтэлhэн байгаа hаа, харин мүнөө жэлдэ холо гээгдэжэ ябаха юм. Тиихэдэнь республикын бусад аймагууд ороohото культурануудайнгаа хадалгые хахадhаань үлүүлжэ хориинхидые хоёр дахин булижа ябана. Жэшээ болгон Тарбагатайн аймагые абаад үзэхэдэ, тарилгынь талмай хориинхидой хоёройнь тухай гэхээр байна. Тиин хуряалгынь зэргэлүүлхэдэ тарбагатайгаархин мүн лэ хоёр дахин дээшэ процент болгоhон байна.

Хэрбээ Хориин аймаг таряахуряалгада саг соонь hайн бэлэдхэлтэйгээр ороод, хүдэлмэришэ хүсэеэ зүбөөр зохилдуулан табижа шадааhаа түрүүшүүлэй тоодо оролсохо дүүрэн аргатай байгаа. Эндэ баазаар яhала hайн машинно-тракторна хоёр станци бии ба мүн колхозуудынь хүдэлмэришэ хүсөөр ядамаргүй элбэг байха юм. Тиимэ мүртөө бии байгаа аргаяа бараниинь хэрэглэжэ шадангүй хамагай хойно шэрэгдэжэ ябахань нэгэдэхээр эшхэбтэр, хоёрдохёор—жэгшүүритэй байна.

Хориинхид таряахуряалгаар юундэ иитэрээ хожомдоноб гэжэ гол түлэб тайлбарилхада иимэ: аймагай бүхы колхозууд таряахуряалгада болошогүйгөөр гээгдэжэ орohон болобошье, хожомдолой хохидолые усадхаха тушаа эрид хэмжээнүүдые абаагүй; олонхи колхозуудай поли дээрэ хүдэлмэрилжэ байhан хүнүүдэй ажал зүбөөр эмхидхэгдээгүй ба тэдэнэрэй жаяг заршам шангаар сахиха тухай хэрэгсээгдээгүй; бүхы машина зэмсэгүүдынь дүүрэн хэрэглэгдээгүй ба полидо гаргагдаагүй; МТС-үүдэй комбайнуудаа hая болтор хүдэлмэрилүүлээгүй мэтэhээ болоно. Мүн аймагай партийна, советскэ, илангаяа газартаряалангай органууд колхозуудай ургаса хуряалгын табан үдэрэй график сахиха, колхозникуудта амяарандань нормо үгэжэ, тэрэниие заатагүй дүүргүүлхэ, үлүүлэн дүүргэхэ ябадал хангахаар тодо hанар хүтэлбэри үгөөгүй байгаа. Гадна, аймагай хүтэлбэрилэгшэд «таряан эдеэшэжэ болоодүй» гэhэн харша баримта дурсадаг зарим колхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй нүлөөдэ орошоhон байна. Тэрэнhээ боложо аймагай бүхы колхозууд таряахуряалгада 10—15 хоногоор гээгдэжэ орohон байха юм. Аймагай машинно-тракторна станцинууд таряахуряалгые түүбэрилэн эхилхэ сагай тудашатар олохон комбайнуудаа поли дээрэ үшөө абаашаагүй ба зарьмыень заhабарилжашье дүүргээдүй байгаа hэн.

Шмидтын нэрэмжэтэ, «Улаан одон», «Шэнэ ажал», «Родник» ба бусад колхозууд аяар сентябрийн 2—3 хүртэр жаткануудайнгаа оройдоо 50 процент заhабарилжа бэлэн болгоhон байгаа. Мүн аяар энэ болтор нэгэшье сенокосилка таряа хадаха болгогдожо заhабарилагдаагүй байба.

Таряахуряалгые бэлэдхэлгүйгөөр угтахаhаа гадна, ехээр оройтожо эхилhэн дээрэhээ олонхи колхозууд аяар сентябрийн тэн болтор урагшаа дабшажа өөдтэй юумэ хээгүй байха юм. hүүлэй мэдээн дээрэhээ харахада олоншог колхозуудынь таряахуряалгын түсэб арбаадшье процент дүүргээгүй байба. Чапаевай нэрэмжэтэ колхоз аймаг соогоо эгээл гээгдэжэ ябанхай. Энэ колхоз ороohото культурануудые хадаха түсэбөө миил 5 процент, мүн Кировэй нэрэмжэтэ колхоз 7—процент, Шмидтын нэрэмжэтэ колхоз—9 процент дүүргэhэн байха юм.

Ургаса хуряалгын унжагайруулагдахада гүрэндэ таряа тушаалга hаатана. Имагтал хуряалгые хожомдуулжа эхилhэн шалтагаан дээрэhээ Хориин колхозууд гүрэндэ таряа тушааха августын түсэб оройдоо 2,8 процент дүүргэhэн байха юм. Теэд, августын түсэб таhалдуулhан хохидолоо сентябрь соо хүсэлдүүлхын тулада эрид хэмжээнүүдые абаха ёhотой байhан аад, эндэхи колхозууд темпээ хурдадхангүй урдынхи шэнги удаанаар ябажа байна. Байгша оной сентябрийн 10-ай мэдээгээр гүрэндэ таряа тушааха жэлэй түсэб оройдоо 3,6 процент дүүргэhэн баримтань энээниие гэршэлжэ үгэнэ.

Гадна, эндэхи колхозууд гансал таряахуряалга ба гүрэндэ тушаалгануудые унжагайруулжа байгаа бэшэ, мүн хүдөө ажалай намарай үеын бусад шухала хүдэлмэринүүдые хангалтагүйгөөр дүүргэжэ байнхай. Жэшээлхэдэ, ерэхэ жэлэй үндэр ургаса хуряаха ябадалда шухала удхатай намарай тарилгын түсэб эндэ оройдоо 30 шахуу процент дүүргэгдэhэн байха юм. Хэтэрхэдээ зарим колхозуудынь энэ шухала хэмжээ-ябуулгануудые хожомой ээлжээндэ табижархёод хүдэлмэришэ хүсэ, мори унаа ба зэр зэмсэг табяагүй шахуу зандаа.

Гүрэнэй шухала удхашанартай хүдэлмэринүүдые түргэн шиидхэжэ гараха хэрэгтэ колхоз, МТС-үүдтэ бии байгаа бүхы хүсэн элсүүлэгдэхэ ёhотой. Тиин, поли дээрэ ажаллажа байhан колхозникуудай ба МТС-үүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй дунда агитационно-нийтын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулан, хүн бүхэниие мүрысүүлхэ ба тэдэнэрэй абаhан уялгануудаа арюунаар дүүргэхэ ябадал хангаха шухала. Колхозуудай правлени, партийна организаци ба МТС-үүдэй дирекци болбол бригада звено, агрегат ба хүн бүхэнэй дундахи социалистическэ мүрысөөнэй ябасые үдэр бүри шалган, саг үргэлжэ дүнгынь гаргажа, бүгэдые танилсуулха ёhотой.

Таряахуряалгые хараалhан болзор соо дүүргэхэ ба гүрэнтэйгөө түргэн тоосохо хэрэгтэ онсо анхаралаа табижа, колхоз, МТС-үүдтэ үдэр бүриин бодото хүтэлбэри үгэхыень ВКП(б)-гэй Хориин айком, аймгүйсэдком ба газарай таhагай хүтэлбэрилэгшэд, тусхайлбал нүхэр Филиппов, Цыбыкжапов, Олзошкин гэгшэдhээ шанга эрилтэ хэгдэнэ.

С. ГОМБОЕВА.

Харюусалгата редактор Ц. Г. ГАЛСАНОВ.

РЕДАКЦИ ба ХЭБЛЭХЭ ГАЗАРАЙ АДРЕС: г. Улан-Удэ, ул. Ленина 35. (ТЕЛЕГРАФНА АДРЕС: Улан-Удэ. Үнэн). ТЕЛЕФОНУУД: ответ. редактора—23. АТС—1.80, зам. ответ. редактора—7.89. ответ. секретаря—3.23. отделов: партийной жизни и промышленности—7.89. сельского хозяйства—6.03 писем и переводов—6.03 (2 зв); объявлений—2.64 (2 зв.).

Ч—00442,

Тираж 5.500.